

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת תזריע

עת לחשות ועת לדבר

שלמה המלך החכם מכל אדם לימד אותנו כי "עַתָּה לְחָשׂוֹת וְעַתָּה לְדַבֵּר" (קהלת ג, ז). הסכנות הטמונות בדיבור באות לידי ביטוי בפרשתנו, הדנה בדינו של המצורע.

המצורע הוא אדם שחלה במחלת הצרעת, המופיעה לדברי חז"ל כעונש על דברי לשון הרע. לשון הרע הוא חטא כה חמור, עד שהשוו אותו חכמינו לרצח:

"במערבא אמרי: לשון תליתי קטיל תליתי, הורג למספרו ולמקבלו ולאומרים עליו" (ערכין טו, ב).

פירוש: בארץ ישראל היו אומרים שלשון הרע הורג שלושה בני אדם: המספר לשון הרע, המקבל לשון הרע והאדם שעליו דיברו.

מובן שלשון הרע פוגע באדם שריכלו עליו, שהרי שמו הטוב של אדם הוא חלק ממהותו, ולכן פגיעה בשמו הטוב כמוה כפגיעה בחייו. אך כיצד פוגע הדבר באומר הדברים ובמקבלם? רש"י מפרש שמאחר שלשון הרע מייצר מריבה – כל השותפים בסכנה.

המהר"ל מבאר שהשותפים בלשון הרע – המספר והמקבל – פוגעים בעומק נשמתם, שכן הדיבור הוא ראי הנשמה, והוא המייחד את האדם מכל שאר הברואים. כשאדם מקריב את החלק הקדוש ביותר של זהותו ומשתמש בו לפגיעה באחר – הוא מקריב על מזבח הדיבור את טהרת נשמתו.

עם זאת, מפרשי השולחן ערוך העירו שאסור שאיסור לשון הרע יביא אותנו לאדישות, ואם נודע לאדם על אדם אחר המתכנן לפגוע בזולתו חובה עליו לפעול להצלתו. וכך מבואר בפתחי תשובה על אורח חיים, סימן קנו:

וראיתי להזכיר פה על דבר אשר כל ספרי המוסר הרעישו העולם, על עוון לשון הרע. ואנכי מרעיש העולם להיפוך, עוון גדול מזה, וגם הוא מצוי יותר, והוא מניעת עצמו מלדבר במקום הנצרך – להציל העשוק מיד עושקו.

הוא אשר אמר שלמה המלך בחוכמתו – "עַתָּה לְחָשׂוֹת וְעַתָּה לְדַבֵּר". כל דבר בעיתו.

שאול דוד בוצ'קו